مبحث ضمیر از کتاب البهجه المرضیه
تسمیه این باب
بصریون
ضمیر و مضمر
کوفیون
کنایه و مکنی
تعریف ضمیر
اسمی که وضع شده است برای
غائبی که قبلا ذکر شده
لفظاً
معنیً
حکماً
مثل
هو
حاضر که یا
مخاطب است
مثل
انت
متکلم است
مثل
انا
انواع ضمیر
متصل
مرفوعی
بارز
مستتر
منصوبی
مجروری
منفصل
مرفوعی
منصوبی
تلفظ و نوشتار ضمایر متصل مجروری دقیقا مثل ضمایر متصل منصوبی است
بررسی اجمالی ضمایر
ضمایر
ت
ا
و
ن
لفظ «نا »مشترک بین ضمایر
مجروری
مثل
ربّنا
منصوبی
مثل
إنَّنا
مرفوعی
مثل
سمعنا
مرفوعی هستند که بغیر «ت »گاهی
غایب هستند
قاما
قاموا
قمن
مخاطب هستند
اعلما
اعلموا
اعلمن
احکام ضمیر
همه ضمایر مبنی هستند
اقوال در علت بناء
شباهت معنوی
شباهت افتقاری
شباهت وضعی
بی نیازی از اعراب به دلیل زیاد بودن صیغه های آن
ضمیر متصل
غیر مستقل است
در اول کلام«به عنوان مبتدا »نمی آید به هیچ وجه
بعد إلّا
در حالت اختیار
قرار نمیگیرد
در ضرورت شعری
قرار میگیرد
استتار ضمیر مرفوعی
وجوباً
در فعل
صیغه ۱ امر مخاطب
صیغه ۷ فعل مضارع
صیغه۱۳ فعل مضارع
صیغه ١٤ فعل مضارع
فعل استثناء
فعل تعجب
در اسم فعل
اسم فعل امر
اسم فعل مضارع
در اوصاف نحوی
افعل تفضیل
جوازاً
در غیر موارد بالا
مثل
همه صیغ فعل ماضی در غیر دو مورد بالا
بقیه صیغ مضارع و امر
بقیه اوصاف نحوی
ظرف و جار و مجرور
ضمایر منفصل
زمانی می آید که
محصور باشد
جلوگیری از اشتباه
بر فعلش مقدم شود
عاملش محذوف باشد
عاملش معنوی باشد
ضمیر متکلم وحده با
به فعل می چسبد
حکمش
الحاق نون وقایه واجب است
به حروف
مشبهه بالفعل می چسبد
حکمش
الحاق نون و عدم آن مساوی است در
إنَّ
أنَّ
كأنَّ
لكنَّ
الحاق نون زیاد و عدم الحاق آن کم است در
لَیتَ
عدم الحاق نون زیاد و الحاق آن کم است در
لکنَّ
حروف جرّ می چسبد
حکمش
الحاق نون واجب است مگر در اضطرار در
مِن
عَن
نکته
الحاق نون ممنون است در
بقیه حروف جر
به اسم می چسبد
حکمش
الحاق نون زیاد است و عدم الحاق کم است در
لدن
قط
قد
در صورتی که به معنای حسب باشند